

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÖĞRENMEDE ÖZ DÜZENLEME AÇISINDAN AKRAN İLİŞKİLERİ

Prof. Dr. Hülya Gülay OGELMAN

Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi

ogelman@sinop.edu.tr ORCID ID:0000-0002-4245-0208

Öğr. Gör. Dr. İlkay GÖKTAŞ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Vezirköprü Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Bakımı ve
Gençlik Hizmetleri Bölümü

ilkaygoktas1@hotmail.com ORCID ID: 0000-0003-4701-455X

Beyzanur OK

Sinop Üniversitesi

beyznurok@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-8005-1590

Öz

Araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akran ilişkileri üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesidir. İlişkisel tarama desenindeki çalışmada, okul öncesi eğitime devam eden 5 yaş grubundan 117 çocuk yer almaktadır. Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu, Küçük Çocuklar için Bağımsız Öğrenme Davranışları Ölçeği (BÖD 3-5), Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Ölçme araçları, okul öncesi öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Bulgulara bakıldığında, okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı yardımcı amaçlayan sosyal davranışları arasında olumlu yönde; aşırı hareketlilik, saldırganlık, akranlarına karşı asosyal davranış, dışlanma arasında olumsuz yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır. Küçük çocukların bağımsız öğrenme davranışlarının; akranlarına karşı yardımcı amaçlayan sosyal davranışları, aşırı hareketliliği, akranlarına karşı saldırganlık, akranlarına karşı asosyal davranışları anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Bağımsız öğrenme davranışları en çok akranlarına karşı yardımcı amaçlayan sosyal davranışları yordarken, en az saldırganlık düzeyini

yordamaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların bağımsız öğrenme davranışlarının desteklenmesinin akran ilişkilerini olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Öğrenmede öz düzenleme, akran ilişkileri, öz düzenleme, küçük çocuklar.

PEER RELATIONSHIPS IN TERMS OF SELF-REGULATED LEARNING IN PRESCHOOL PERIOD

Abstract

The aim of the study is to examine the predictive role of preschool children's independent learning development behaviors on peer relationships. In the study in relational screening design, there are 117 children from the age group of 5 attending preschool education. Personal Information Form, Children Independent Learning Development Checklist 3-5 (CHILD 3-5), Ladd & Profilet Child Behavior Scale (CBS) were used in the study. The measurement tools were filled by the pre-school teachers. When the findings are examined, there is a positive relationship between the independent learning development behaviors of preschool children and their social behaviors aimed at helping their peers; there is a significant negative correlation between hyperactive-distractible, aggressive with peers, asocial with peers, and exclusion. It is seen that the independent learning development behaviors of young children significantly predict the prosocial with peers, hyperactive- distractible, aggressive with peers, and asocial with peers. While independent learning development behaviors mostly predicted the social behaviors aimed at prosocial with peers, they least predicted the aggressive with peers level. It can be said that supporting the independent learning development behaviors of children in the preschool period can positively affect their peer relationships.

Keywords: Self regulated learning, peer relationships, self regulation, young children.

1. Giriş

Okul öncesi dönemde, gelişimsel açıdan önemli bir dönemeç sayılan kavramlardan biri öz düzenlemedir. Öz düzenleme, küçük çocukların gelişimsel görevleri arasında yer almaktadır. Öz düzenleme, bireyin duygularını, davranışlarını ve tutumlarını, amaçları ile ilişkili bir şekilde düzenlemesidir. Öğrenme süreci içerisinde öz düzenleme becerileri ise kişinin bilişsel süreçlerini düzenlemesi, öğrenme sürecinde aktif rol alarak motivasyonunu kontrol edebilmesidir (Saraç vd., 2019). Alan yazın incelendiğinde öğrenme ile öz düzenlemenin ilişkilendirildiği tanımlamalar karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlamalar bireyin öz düzenleme becerileri ile etkili öğrenmenin ilişkisine vurgu yapmış ve bağımsız öğrenme kavramı ile ilişkilendirilmiştir (Meyer vd., 2008). Kendi öğrenme süreçlerini yönetebilen, neyi, ne zaman ve nerede öğrenebileceğini bilen, edindiği tecrübeleri sonraki öğrenmelerinde kullanabilen yani

öğrenme sürecinin sorumluluğunu alabilen çocuklar ise bağımsızlık ilkesini kullanabilen çocuklardır (Saraç & Gülay Ogelman, 2022). Bağımsız öğrenme, bireyin öğrenme sürecinde aktif rol aldığı, amaçlarını belirlerken öz düzenleme becerilerini kullandığı ve bu amaçlar doğrultusunda ihtiyaçlarını, duygu ve davranışlarını, motivasyon kaynağını belirlediği bir süreçtir (Panadero, 2017). Öğrenmeyi öğrenme, yansıtma becerisi gibi unsurlarla tanımlanan bağımsız öğrenme aslında çocukların kendilerini fark etmeleri ve bilişsel süreçlerini yürütmeleriyle de ilişkilidir (Whitebread vd., 2005).

Bağımsız öğrenme sürecinde bireyin kendisinin merkezde bulunduğu, aktif bir şekilde süreçte rol aldığı, motivasyon kaynağını ve amaçlarını belirlediği, bu amaçlar doğrultusunda çeşitli stratejileri kullandığı bir süreçten bahsedilir (Zimmerman, 2015). Bu kişiler kendi öğrenme süreçlerinde uzman olan, meraklı, merakı doğrultusunda ilerleyen, düşünmeyi seven, özgüveni yüksek olan, bağımsız olarak hareket etmeyi, grup olarak değil de bireysel olarak çalışmayı seven kişilerdir (Koçak, 2007; Azarkhordad & Mehdinezhad, 2016). Aynı zamanda bu kişiler, öz düzenleme becerilerinin gelişmiş olması sebebiyle davranışlarının sonuçları ile ilgili önceden fikir üretebilir ve istenmeyen dürtülerini kontrol edebilirler (Bodrova & Leong, 2008). Özellikle okul öncesi dönemde bu becerilere sahip çocuklar sosyal anlamda yaşadıkları zorluklarla başa çıkabilmekte ve olumlu ilişkiler kurabilmektedirler (Moffitt vd., 2011). Bunların aksine bağımlı öğrenen kişiler yapmaları gereken bir eylem ile ilgili uzmana ya da rehberine ihtiyaç duyarlar. Öğretmen bağımlı öğrenen çocuklar için öğrenme sürecini yöneten, başarısını değerlendiren ve bilgiyi aktaran rolündedir (Brenner, 2022). Yani kontrolün öğretmene bırakıldığı, merkezde kendilerinin değil öğretmenlerin yer aldığı bir süreç hâkimdir. Fakat eğitimin en önemli amaçlarından biri; öğrenme sürecinde kişinin aktif rol alarak sorumluluk alması, aldığı sorumluluğu yerine getirmek için çabalaması, süreci yönetebilmesi, kendi yeteneklerini keşfedebilmesi ve bu yetenekleri kullanabilmesidir. Bu amaç doğrultusunda edinilmesi gereken en önemli beceri ise; öz düzenleme becerileridir (Gömleksiz & Demiralp, 2012).

Çocuklar bir motivasyon ve öz düzenleme kapasitesi ile doğup, okul öncesi dönemde bu becerilerini ortaya çıkarabilirler. Çocuklar gelişim süreci içerisinde duygularını, düşüncelerini, davranışlarını ve bilişsel süreçlerini kontrol etmeye başlarlar. Okul öncesi dönemde kazanılan bu beceriler tüm gelişim alanları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Kopp, 1982; Arslan vd., 2021). Bu becerilerin ortaya çıkması ve geliştirilmesi aşamasında, çocuğun ailesiyle, akranlarıyla, öğretmenleriyle kısaca çevresindeki kişilerle girdiği etkileşim önemli bir yere sahiptir (Özcan, 2020). Çocuklar kendi öğrenme süreçlerini yönetirken çevrelerindeki bu kişileri rol model olarak onlardan etkilenirler (Zimmerman, 2002). Bu dönemde yeterince

uyarana maruz kalınmadığında beyinde yer alan ilgili kısım gereken gelişimi gösteremez. Bu sebeple çocukların akranlarıyla etkileşime girerek sosyalleşmeleri, oyunlar oynamaları, çeşitli aktivitelere maruz kalmaları, öğretmenleri ve aileleri tarafından öz düzenleme becerilerinin gelişimi için desteklenmeleri gerekmektedir (Özcan, 2020).

Çocuğun çevresiyle etkileşim halinde olduğu, öz düzenleme becerilerinin geliştiği birçok alan bulunmaktadır. Bu alanlardan biri de oyundur. Oyun geçmişteki toplumlardan ve kültürlerden etkilenerek günümüze ulaşmış ve çocuğun gelişiminde önemli bir yer almıştır. Çocuğu anlamak için oyunun önemini kavramak gerekir. Çocukların dikkatlerini toplamalarında, problemlerle karşılaşarak çözümler üretmelerinde, kendilerini ifade etmelerinde, merakları doğrultusunda keşifler yapmalarında, hayal dünyalarını zenginleştirmelerinde, duygularını ifade etmelerinde ve dış dünya ile iletişim kurmalarında oyunun önemli bir yeri vardır (Whitebread vd., 2012; Petrovska vd., 2013; Özyürek & Gürleyik, 2016). Çocuklar oyun oynarken sınırlandırılmış aktivitelerin aksine süreci kendi kendilerine yönetir, yaşadıkları duyguları keşfeder ve karşılaştıkları durumlara vereceği tepkileri kontrol ederler (Azkeskin vd., 2020). Dürtüsel bir çocuk oyun esnasında hareketlerini kontrol altına alarak ve düşünerek davranmayı öğrenir. Çünkü o sırada sıra beklemeyi, sabretmeyi, planlama yapmayı, oyun için kurallar koymayı ve o kurallara uymayı, bunları yaparken de belli bir zamana ihtiyaç duyacağından o zamanı kontrol etmeyi öğrenir (Bodrova vd., 2013). Okul öncesi dönemde çocuklar gelişim alanları kapsamında, verilen yönergeleri anlama ve yerine getirme, yaşadığı toplumla ilişki kurma, kendi istekleri ile yaşadığı toplumun isteklerini karşılaştırma ve aradaki dengeyi kurma gibi beceriler de kazanırlar (Tekin & Koçyiğit, 2020).

Yaşamın ilk yıllarında öz düzenleme gibi çocuğun hayatında önem taşıyan kavramlardan bir diğeri akran ilişkileridir. Çocuklar okul öncesi dönemde akranlarıyla etkileşime girmeye başlar ve bu etkileşim okul öncesi dönemde giderek artar. Akran iletişimi ile çocuğun öz güven gelişimi, öz düzenleme ve problem çözme becerileri gelişir, çocuk duygularını ve davranışlarını kontrol edebilir hale gelir ve çocuğun sosyal olarak yeterliliğinin artmasına neden olur (Gülay, 2011; Luczynski & Hanley, 2013). Akran ilişkilerinin çocukların bilişsel, sosyal-duygusal gibi birçok gelişim alanı üzerinde etkisi olmasının yanı sıra, çocuklar akranlarını rol model aldıklarından birçok bilgi ve beceriyi de bu sayede öğrenirler (Perren vd., 2007; Guhn vd., 2016). Olumlu akran ilişkilerine sahip çocuklar yaşadıkları duygusal sorunlarla başa çıkmayı ve problemlere çözümler üretmeyi öğrenirken; olumsuz akran ilişkilerine sahip çocuklar ise aktivitelere daha az katılım sağlayarak, öğrenme ortamında problemleri davranışlar sergileyebilmektedirler (Bossaert vd, 2011; Lakhani vd., 2017). Aynı zamanda bu çocuklar rekabet içeren etkinliklere katılıp, o süreçte yaşadıkları bazı duygularla baş etmeyi, iş birliği

halinde çalışmayı, empati kurmayı, buldukları ortamdaki kuralların gerekliliğini fark etmeyi, sırasını beklemeyi, sabırlı olmayı, paylaşmayı ve yardımlaşmayı, duygu ve düşüncelerini sosyal ortamında nasıl ifade etmesi gerektiğini öğrenirler (Ladd vd., 1997; Rowley vd., 1998; Green vd., 2008). Bunların aksine olumsuz akran ilişkilerine sahip çocuklar akranları tarafından reddedildiği için birtakım iletişim problemleri ile karşılaşma, akademik başarısızlıklar yaşama, akranları tarafından kabul edilmeme ya da şiddet görme gibi durumlarla karşı karşıya kalabilmektedirler (Ladd vd., 1996; Leve vd., 2007).

Alan yazın tarandığında okul öncesi dönemde öğrenmede, öz düzenleme ve akran ilişkileriyle ilgili çalışmalarda artış olduğu görülmektedir (Gülay Ogelman vd., 2015; Tuzcuoğlu vd., 2019; Atış Akyol, 2020; Gülay Ogelman ve Sonakın, 2020; Ural vd., 2020; Bilgici ve Deniz, 2021; Saraç vd., 2021; Aydoğdu, 2022; Yıldırım, 2022). Örnek olarak, Saraç vd. (2021) çalışmasında, kız çocuklarının erkek çocuklara göre öz düzenleme becerilerinin daha gelişmiş olduğu, ebeveynlerin eğitim durumlarının ve annenin çalışıyor olma durumunun da öz düzenleme becerileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır. Tuzcuoğlu vd. (2019) çalışmasında, aynı şekilde kız çocuklarının erkek çocuklara göre öz düzenleme becerilerinin daha gelişmiş olduğu sonucuna varmış, okul öncesi dönemde bulunan çocukların öz düzenleme becerilerinin gelişmesiyle benlik algılarının da arttığı, yaş ile öz düzenleme becerileri arasında paralel bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Ural vd. (2020) çalışmalarında ebeveynlerinin eğitim durumlarının düşük olduğu veya geniş ailede büyüyen çocukların öz düzenleme becerilerinde de düşüş gözlemlendiği ortaya konulmuştur. Bilgici ve Deniz'in (2021) araştırmasında, çocukların öz düzenleme becerileri ile öğrenme davranışları arasında olumlu bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır. Yıldırım'ın (2022) çalışmasında ise oyun temelli etkinliklerin çocukların davranışları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu, aynı zamanda akran ilişkileri üzerinde de olumlu bir etki oluşturduğu ifade edilmiştir. Gülay Ogelman ve Sonakın (2020) tarafından yapılan çalışmada, çocukların sosyal duygusal olarak iyi oluşlarının akran ilişkileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya konulmuştur. Atış Akyol (2020) çalışmasında, okul öncesi dönemde yaşanan olumsuz olayların etkisinin akran ilişkileri ile azaltılabileceğini, olumsuz bağlanma problemi yaşayan çocukların olumlu akran ilişkileri ile desteklendiğinde olumlu sonuçlar alınabileceğini ifade edilmektedir. Gülay Ogelman vd. (2015), araştırmalarında, anne/çocuk ve öğretmen/çocuk arasındaki çatışmanın, çocukların akranları ile olan ilişkilerine olumsuz bir şekilde yansıdığı, şiddet, aşırı hareketlilik, korkulu ve kaygılı olma durumu gibi davranışların ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır. Alan yazında öz düzenleme ve akran ilişkileri konularıyla ilgili yayınların artması söz konusu iken öz düzenleme ile ilişkili olan bağımsız öğrenmenin akran ilişkileri üzerindeki etkisine yönelik

çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu bağlamda çalışmanın okul öncesi eğitim alanına ve öz düzenleme, akran ilişkileri konularına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu araştırma ile çocukların bilişsel ve sosyal gelişimleri arasındaki etkileşim ortaya konulabilecektir. Ayrıca çocukların bağımsız öğrenme sürecinin anlaşılabilmesi açısından çalışmanın önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akran ilişkileri üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesidir.

Araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları, akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile aşırı hareketlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları, aşırı hareketlilik düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı saldırganlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları, akranlarına karşı saldırganlık davranışlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı asosyal davranışları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları, akranlarına karşı asosyal davranışlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranları tarafından dışlanma düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

2. Yöntem

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akran ilişkileri üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi amacıyla yürütülen bu çalışmada, ilişki tarama modeli kullanılmıştır. İlişki tarama modeli, araştırmacı tarafından etki değişkenleri manipüle edilmeyen iki ya da daha fazla nicel değişken arasındaki ilişkinin karşılaştırma yoluyla saptanmasıdır (Fitzgerald vd., 2004; Karasar, 2011; Fraenkel vd., 2012; Creswell, 2017).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu kolay örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan çocukların cinsiyetlerine ilişkin bilgiler Tablo 1’ de yer almaktadır.

Tablo 1
Çocukların Cinsiyet Dağılımları

	N	%
Kız	54	46.2
Erkek	63	53.8
Toplam	117	100.0

Araştırmada yer alan çocukların %46.2 (n=54)’si kız, %53.8 (n=63)’i erkek çocuklardan oluşmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan çocukların anne babalara ilişkin demografik bilgiler Tablo 2’ de yer almaktadır.

Tablo 2.
Anne Babalara İlişkin Demografik Bilgiler

	Anne Eğitim Durumu		Baba Eğitim Durumu	
	n	%	n	%
Okuryazar değil	3	2.6	0	0.0
Okuryazar	2	1.7	2	1.7
İlkokul mezunu	8	6.8	6	5.1
Ortaokul mezunu	8	6.8	15	6.8
Lise mezunu	21	17.9	24	20.5
Üni. Mezunu	75	64.1	70	59.8
Toplam	117	100.0	117	100.0
	Anne Yaş		Baba Yaş	
20-30	28	23.9	16	13.7
31-40	79	67.5	77	65.8
41 ve üzeri	10	8.6	24	20.5
Toplam	117	100.0	117	100.0
	Anne Meslek		Baba Meslek	
Ev hanımı/çalışmıyor	44	37.6	1	0.9
Memur	46	39.3	45	38.5
İşçi	13	11.1	30	25.6
Serbest meslek sahibi	14	12.0	41	35.0
Toplam	117	100.0	117	100.0

Araştırmada yer alan çocukların annelerinin %2.6’sı okuryazar değil, %1.7’si, okuryazar, %6.8’i ilkokul mezunu, %6.8’i ortaokul mezunu, %17.9’u lise mezunu, %64.1’i üniversite mezunu; araştırmada yer alan çocukların babalarının ise %1.7’si, okuryazar, %5.1’i ilkokul mezunu, %6.8’i ortaokul mezunu, %20.5’i lise mezunu, %59.8’i üniversite mezunudur.

Araştırmaya katılan çocukların annelerinin %23.9'u 20-30, %67.5'i 31-40, %8.6'sı 41 ve üzeri yaşta iken babalarının %13.7'si 20-30, %65.8'i 31-40 ve %20.5'i 41 ve üzeri yaş aralığındadır.

Araştırmaya katılan çocukların annelerinin %37.6'sı ev hanımı, %39.3'ü memur, %11.1'i işçi, %12.0'si serbest meslek sahibi iken babalarının %0.9'u çalışmıyor, %38.5'i memur, %25.6'sı işçi, %35.0'i serbest meslek sahibidir.

Çalışma grubunda yer alan çocukların kardeş durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 3' te yer almaktadır.

Tablo 3.
Çocukların Kardeş Durumları Dağılımları

	N	%
Kardeşi yok	46	39.3
1 Kardeşi var	50	42.7
2 Kardeşi var	11	9.4
3 Kardeşi var	5	4.3
4 ve üzeri sayıda kardeşi var	5	4.3
Toplam	117	100.0

Araştırmaya katılan çocukların %39.3'ünün kardeşi yok, %42.7'sinin 1 kardeşi, %9.4'ünün 2 kardeşi, %4.3'ünün 3 kardeşi, %4.3'ünün 4 ve üzeri sayıda kardeşi bulunmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'nda, çocukların cinsiyet, anne ve babalarının yaş bilgilerini, eğitim durumlarını, mesleklerini ve çocukların kardeş sayısı bilgilerini içeren sorular yer almaktadır.

Küçük Çocuklar için Bağımsız Öğrenme Davranışları Ölçeği (BÖD 3-5): Ölçeğin orijinali Whitebread vd. (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması ise Saraç, vd., (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe versiyonu tek boyut ve 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçek dördümlü likert tipinde oluşturulmuş sınıf içi gözlemler ile çocuk için öğretmen tarafından doldurulan, öğrenmede öz düzenlemenin işaretçisi olan maddelerden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe versiyonunun iç tutarlık katsayısı .97 olarak belirlenmiştir (Saraç, vd., 2019). Bu araştırma kapsamında iç tutarlık .95 olarak belirlenmiştir.

Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği: Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği, Ladd ve Profilet (1996) tarafından öğretmen bilgileri doğrultusunda okul öncesi dönem çocuklarının okulda akranlarıyla olan ilişkilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 6 alt boyut ve toplam 44 madde içermektedir. Alt boyutlar aşağıdaki gibidir:

- 1) Akranlarına karşı saldırganlık (7 madde)

- 2) Akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlar göstermek (10 madde)
- 3) Akranlarına karşı asosyal davranışlar göstermek (7 madde)
- 4) Akranlarına karşı korkulu-kaygılı olma (9 madde)
- 5) Akranları tarafından dışlanma (7 madde)
- 6) Aşırı hareketlilik (4 madde) (Ladd ve Profilet, 1996).

Ölçek “Uygun Değil”, “Bazen Uygun”, “Tamamen Uygun” ifadeleriyle değerlendirilmekte olan üçlü likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçek yapısı gereği toplam puan ile değerlendirilememekte, her bir alt boyut, kendi içinde değerlendirilmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Gülay (2008) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasının iç tutarlık katsayısı .81 olarak belirlenmiştir. Alt boyutlardan akranlarına karşı saldırganlık alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .87, akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlar gösterme alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .88, akranlarına karşı asosyal davranışlar gösterme alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .84, akranlarına karşı korkulu-kaygılı olma alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .78, akranları tarafından dışlanma alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .89, aşırı hareketlilik alt boyutunun iç tutarlık katsayısı ise .83 olarak belirlenmiştir (Gülay, 2008).

Bu araştırmada akranlarına karşı saldırganlık alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .77, akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlar gösterme alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .88, akranlarına karşı asosyal davranışlar gösterme alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .75, akranları tarafından dışlanma alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .81, aşırı hareketlilik alt boyutunun iç tutarlık katsayısı ise .80 olarak belirlenmiştir. Akranlarına karşı korkulu-kaygılı olma alt boyutunun iç tutarlık katsayısı düşük çıktığı için (.67) araştırmaya dahil edilmemiştir.

2.3. Uygulama

Araştırma için öncelikle ölçek izinleri alınmış, ardından Bu araştırmanın etik kurul izni Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurul tarafından 24.02.2023 tarihli 2023-64 sayılı karar doğrultusunda alınmıştır. Ölçek izinleri, Etik Kurul başvurusu için ön koşuldur. Gerekli izinler tamamlandıktan sonra 2022- 2023 eğitim öğretim yılında Samsun ilinde basit rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen okullardaki okul öncesi dönem çocukların öğretmenleri ile iletişime geçilerek araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Her çocuk için yaklaşık 20 dakika sürmekte olan ölçek öğretmenler tarafından doldurulmuştur. Uygulamalar ortalama 3 ay sürmüştür.

2.4. Veri Analizi

Veri analizi için SPSS 20.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Tüm değişkenler için basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve çocuk davranış ölçeğinin alt boyutlarından biri olan dışlanma alt boyutu dışındaki değerlerin -1.5 ile + 1.5 arasında değiştiği görülmüştür.

Ölçeklerde basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında kalması verinin normal dağılıma yaklaştığını göstermektedir (Tabachnick, vd., 2013).

Veriler arasındaki korelasyon değerlendirilirken korelasyon katsayısının 0.70-1.00 olması olumlu yüksek, 0.70-0.30 olması olumlu orta, 0.30-0.00 olması olumlu düşük düzeyde bir ilişki olarak tanımlanmıştır. Aynı değerler negatif (-) olduğunda olumsuz yönlü olmaktadır (Büyüköztürk, 2021).

Ölçeklere ilişkin normallik testi sonuçları Tablo 4’ te yer almaktadır.

Tablo 4
Ölçeklere ilişkin Normallik testi sonuçları

		Çarpıklık	Basıklık	\bar{X}	Ss
Bağımsız Öğrenme	Toplam	.002	-.015	43.6838	9.9244
	Akranlarına Karşı Saldırganlık	1.344	.676	8.3761	1.7990
Çocuk Davranış	Akranlarına Karşı Yardımı Amaçlayan Sosyal Davranışlar Göstermek	-.285	-.093	23.1282	4.3954
	Akranlarına Karşı Asosyal Davranışlar Göstermek	1.332	1.123	8.5726	1.9222
	Akranları Tarafından Dışlanma	2.050	3.157	7.8376	1.6554
	Aşırı Hareketlilik	1.011	.227	5.7778	1.9700

Küçük Çocuklar için Bağımsız Öğrenme Davranışları Ölçeği (BÖD 3-5) ve Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği’nin alt boyutlarından olan akranlarına karşı yardım amaçlayan sosyal davranışlar gösterme, akranlarına karşı asosyal davranışlar gösterme, akranlarına karşı saldırganlık, aşırı hareketlilik alt boyutlarının normal dağıldığı görülmüş, analizler için parametrik testler kullanılmıştır. Verilerin analizinde, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, Basit Doğrusal Regresyon Analizleri uygulanmıştır. Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği’nin alt boyutlarından akranları tarafından dışlanma alt boyutunun normal dağılmadığı belirlenmiş ve analizinde parametrik olmayan tekniklerden yararlanmıştır. Çocukların bağımsız öğrenme davranışları ile akranları tarafından dışlanma düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için parametrik olmayan testlerden Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

3. Bulgular

Tablo 5’de okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları arasındaki korelasyona ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 5*Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları arasındaki korelasyona ilişkin sonuçlar*

	\bar{X}	SD	r
Bağımsız öğrenme	43.6838	9.9244	
Akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlar	23.1282	4.3954	.629*

p<.01

Tablo 5 incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları arasında istatistiksel olarak orta düzeyli olumlu yönde bir ilişki bulunmaktadır. ($r=.629$, $p<.01$). Çocukların bağımsız öğrenme davranışları arttıkça akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları da artmakta, bağımsız öğrenme davranışları azaldıkça akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları da azalmaktadır.

Tablo 6’da okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlara göre yordanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 6*Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlara göre yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları*

Değişkenler	R	R ²	F	SH	β	t	p
Akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlar	.629	.395	75.200	.032	.629	8.672	.000

p<.001

Tablo 6’ya göre okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($p<.01$). Akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlara ilişkin toplam varyansın %40’ının okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 7’de okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile aşırı hareketlilik düzeyleri arasındaki korelasyona ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 7*Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile aşırı hareketlilik düzeyleri arasındaki korelasyona ilişkin sonuçlar*

	\bar{X}	SD	r
Bağımsız öğrenme	43.6838	9.9244	
Aşırı hareketlilik	5.7778	1.9700	-.586*

p<.01

Tablo 7 incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile aşırı hareketlilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak orta düzeyde olumsuz yönde bir ilişki bulunmaktadır. ($r=-.586$, $p<.01$). Çocukların bağımsız öğrenme davranışları arttıkça aşırı hareketlilikleri azalmakta, bağımsız öğrenme davranışları azaldıkça aşırı hareketlilikleri artmaktadır.

Tablo 8’de okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının aşırı hareketlilik düzeylerine göre yordanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 8.

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının aşırı hareketlilik düzeylerine göre yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	R	R ²	F	SH	β	t	p
Aşırı hareketlilik	.586	.343	60.028	.015	-.586	-7.748	.000

p<.01

Tablo 8’de yer alan verilere göre okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının aşırı hareketliliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($p<.01$). Aşırı hareketliliğe ilişkin toplam varyansın %34’ünün okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 9’da okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile saldırganlık düzeyleri arasındaki korelasyona ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 9

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile saldırganlık düzeyleri arasındaki korelasyona ilişkin sonuçlar

	\bar{X}	SD	r
Bağımsız öğrenme	43.6838	9.9244	
Saldırganlık	8.3761	1.7990	-.247*

p<.01

Tablo 9’a göre okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile saldırganlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak zayıf düzeyde olumsuz yönde bir ilişki bulunmaktadır. ($r=-.247$, $p<.01$). Çocukların bağımsız öğrenme davranışları arttıkça saldırganlık düzeyleri azalmakta, bağımsız öğrenme davranışları azaldıkça saldırganlık düzeyleri artmaktadır.

Tablo 10’da okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı saldırganlık düzeylerine göre yordanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 10.

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı saldırganlık düzeylerine göre yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	R	R ²	F	SH	β	t	p
-------------	---	----------------	---	----	---------	---	---

Akranlarına karşı saldırganlık	.247	.061	7.488	.016	-.247	-2.736	.007
p<.01							

Tablo 10 incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı saldırganlık düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (p<.01). Akranlarına karşı saldırganlık düzeylerine ilişkin toplam varyansın % 06'sının okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 11'de okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı asosyal davranış düzeyleri arasındaki korelasyona ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 11

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı asosyal davranış düzeyleri arasındaki korelasyona ilişkin sonuçlar

	\bar{X}	SD	r
Bağımsız öğrenme	43.6838	9.9244	
Akranlarına karşı asosyal davranışlar	8.5726	1.9222	-.356*
p<.01			

Tablo 11'de yer alan verilere göre okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı asosyal davranışları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde olumsuz yönde bir ilişki bulunmaktadır. (r=-.356, p<.01). Çocukların bağımsız öğrenme davranışları arttıkça akranlarına karşı asosyal davranışları azalmakta, bağımsız öğrenme davranışları azaldıkça akranlarına karşı asosyal davranışları artmaktadır.

Tablo 12'de okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı asosyal davranışlarına göre yordanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 12

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı asosyal davranışlarına göre yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	R	R ²	F	SH	β	t	p
Akranlarına karşı asosyal davranışlar	.356	.127	16.738	.017	-.356	-4.091	.000
p<.01							

Tablo 12 incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının akranlarına karşı asosyal davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (p<.01). Akranlarına karşı asosyal davranışlara ilişkin toplam varyansın

%13'ünün okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 13' te okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile dışlanma düzeyleri arasındaki korelasyona ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 13

Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile dışlanma düzeyleri arasındaki korelasyona ilişkin sonuçlar

		Bağımsız öğrenme	Dışlanma
Bağımsız öğrenme	Spearman's rho	1	-.308*
	Sig.(2-tailed)		.001
	N	117	117
Dışlanma	Spearman's rho	-.308*	1
	Sig.(2-tailed)	.001	
	N	117	117

p<.01

Tablo 13 incelendiğinde bağımsız öğrenme davranışları ile akranları tarafından dışlanma düzeyleri arasında orta düzeyde olumsuz yönlü anlamlı ($p=-.308$) bir ilişki bulunmaktadır. Bağımsız öğrenme davranışları arttıkça akranları tarafından dışlanma azalmakta, bağımsız öğrenme davranışları azaldıkça akranları tarafından dışlanma artmaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bağımsız öğrenme davranışlarının akran ilişkileri üzerindeki yordayıcı rolünün incelendiği bu çalışmanın bulguları incelendiğinde, okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları arasında olumlu yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışları ile aşırı hareketlilik, saldırganlık, akranlarına karşı asosyal davranış, dışlanma arasında olumsuz yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır. Küçük çocukların bağımsız öğrenme davranışları, akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları, aşırı hareketliliği, akranlarına karşı saldırganlık, akranlarına karşı asosyal davranışları anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Bağımsız öğrenme davranışları en çok akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışları yordarken en az saldırganlık düzeyini yordamaktadır. Araştırmanın bulguları, bağımsız öğrenmenin akran ilişkilerini yordayıcı rolünü ortaya koymaktadır. Bağımsız öğrenme davranışlarına sahip olan çocukların akranlarına karşı sosyal davranışlarında artış olduğu, bağımsız öğrenme davranışlarında yetersiz olan çocukların akran ilişkilerinde saldırganlık, dışlanma, aşırı hareketlilik, asosyal davranış gibi olumsuz durumları yaşama olasılığının daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu noktada, bağımsız öğrenme

davranışları akran ilişkilerini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Nitekim Apak (2022), bağımsız bir kişinin kendi hayatını düzenleyebilen, davranışlarını kontrol altına alabilen, bir başkasına ihtiyaç duymadan kendi kararlarını verebilen bir birey olabileceğini ifade etmiştir. Jones, vd. (2010), düzenleme becerisinin çocukların üst biliş, çevresel düzenleme, çaba gerektiren kontrolü, yardım istemeyi ve akran öğrenmesini içerdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda bireysel düzenleme becerileri, akran ilişkilerinden etkilenebilmektedir (Jones, vd., 2008). Gülay Ogelman vd. (2022) konu ile ilgili çalışmasında, okul öncesi dönemdeki çocukların bağımsız öğrenme davranışlarının sosyal konumları üzerinde etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Pazarbaşı ve Cantez'in (2019) çalışmasında 56 çocuk yer almış ve akranlarıyla yardımlaşan çocukların, davranışlarını duruma göre düzenleme ve sosyalleşme düzeylerinde artış görülebildiği belirlenmiştir. Aynı çalışmada akran ilişkilerinde aşırı hareketlilik, saldırganlık ve dışlanmışlık durumları yaşayan çocukların dikkat düzeylerinde azalmanın meydana gelebildiği ifade edilmiştir (Pazarbaşı ve Cantez, 2019). Duckworth vd. (2009), okul öncesi dönemde öz düzenlemeye yönelik dikkat ve çalışma belleği gibi becerilerin olumlu sınıf davranışlarını desteklediğini ifade etmişlerdir. Denissen, vd. (2018), saldırganlık ve öz düzenleme arasında iki durumun olduğunu belirtmişlerdir. İlk durumda, çocuklar öz düzenleme becerilerindeki yetersizlikten dolayı karşılaşılan durumlara tepki olarak saldırganlık gösterebilmektedir. İkinci durumda, saldırganlık bir amaca ulaşmak için araç olarak kullanılabilir. Böylece amaca ulaşmak için öz düzenleme aracı saldırganlık olabilecektir (Denissen vd., 2018). Ladd (1990), okul öncesi dönem çocuklarıyla yürüttüğü boylamsal çalışmada akademik performans ile akran ilişkileri arasında olumlu ilişki olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Aydoğdu'nun (2022) yaptığı araştırmada akran ilişkilerinin öz düzenleme ve okula uyum becerileri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Bu bölümde sunulan bulgular ve görüşler küçük çocukların öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri ve öğrenme süreçlerinin farkında olmalarının, akranlarıyla ilişkilerindeki tepkilerini, tutumlarını doğrudan etkileyebileceğini; çocukların akademik başarılarını artırarak akran grubundaki popülerliği ve kabul edilmeyi destekleyip dolaylı olarak etkileyebileceğini göstermektedir. Effeney, vd. (2013), öğrenme sürecini kontrol edebilen, öz düzenleme becerisi yüksek çocukların akademik başarılarının da yüksek olabildiğini ifade etmiştir. Bağımsız öğrenme davranışlarının çocukların akranlarıyla ilişkilerini çeşitli şekillerde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın bulgularının alan yazındaki benzer çalışmalarla örtüştüğü görülmektedir (Ladd, 1990; Duckworth vd., 2009; Denissen vd., 2018; Pazarbaşı ve Cantez, 2019). Dolayısıyla okul öncesi dönemde çocukların bağımsız öğrenme davranışlarının desteklenmesinin akran ilişkilerini olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilir (Jones, vd., 2008). Bununla birlikte

bilişsel becerilerin desteklenmesinin sosyal gelişimi de etkileyebileceği düşünülebilir. Küçük çocukların gelişim süreci içerisinde, gelişim alanları arasındaki karşılıklı etkileşimin olduğu belirtilebilir (Gülay Ogelman vd., 2022).

Yapılacak araştırmalarda farklı araştırma yöntemleri kullanılarak karma araştırmalar yapılabilir. Okul öncesi dönem çocukların bağımsız öğrenme davranışlarını ele alan çalışmalar ve ölçme araçları çeşitlendirilebilir. Boylamsal çalışmalar ile küçük çocukların bağımsız öğrenme davranışlarının gelişimi izlenebilir. Çocukların bağımsız öğrenme davranışları ve akran ilişkilerini geliştirmeleri için okul öncesi öğretmenleri, düzenli olarak destekleyici tutumlar sergileyebilir. Çocukların bağımsız öğrenme davranışlarının desteklendiği ortamlar hazırlanabilir. Akranlarına yönelik olumsuz davranışlar sergileyen çocukların çocukların bağımsız öğrenme davranışları desteklenerek olumsuz tutum ve davranışlardan uzaklaşmaları desteklenebilir. Eğitim öğretim yılı boyunca çocukların akran ilişkilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Okul öncesi öğretmenleri, anne babaları bağımsız öğrenme davranışları ve akran ilişkileri konularında seminer gibi etkinliklerle bilgilendirebilir.

Araştırmanın etik yönü

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu araştırmanın etik kurul izni Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurul tarafından 24.02.2023 tarihli 2023-64 sayılı karar doğrultusunda alınmıştır.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

Yazar katkı oranı

Çalışmanın tüm aşamaları yazar(lar) tarafından tasarlanmış ve hazırlanmıştır.

Kaynakça

Aydoğdu, F. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkileri ile okula uyumları arasındaki ilişkide öz-düzenleme becerilerinin aracılık rolü. *Eğitim ve Bilim*, 47(212), 177-195. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2022.11353>

- Apak, Y. M. (2022). *Geleneksel çocuk oyunlarıyla bütünleştirilmiş okul öncesi eğitim etkinliklerinin çocukların bağımsız öğrenme davranışları ile ebeveyn çocuk ilişkisine etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Arslan, Ö., Çavunt, F., Çoban, A., Dinç, E., Erkoç, A., Karan, S. Ş., Meriç, İ., Mutlu, N. & Akşin Yavuz, E. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin incelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(2), 180-199.
- Atış Akyol, N. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarda bağlanma ile sosyal yetkinlik, kaygı, öfke ve öz-kontrol değişkenlerinde akran ilişkilerinin aracı rolü*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Azarkhordad, A. & Mehdinezhad, V. (2016). Explaining the students' learning styles based on Grasha-Reichmann's student learning styles. *Journal of Administrative Management, Education and Training*, 12(6), 72-79.
- Azkeskin, K., Tuzcuoğlu, N., Niran, Ş., & Özkan, S. (2020). Okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun tercihleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-7.
- Bilgici, B. G. & Deniz, Ü. (2021). 60-72 aylık çocukların öz düzenleme becerileri ve öğrenme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 7(1), 25-39. <https://doi.org/10.32570/ijofe.847079>
- Bodrova, E. Germerott, C., & Leong, D. J. (2013). Play and self-regulation: Lessons from Vygotsky. *American Journal of Play*, 6(1), 111-123.
- Bodrova, E., & Leong, D. J. (2008). Developing self-regulation in kindergarten. *Young children*, 63(2), 56-58.
- Bossaert, G., Doumen, S., Buyse, E. & Verschueren, K. (2011). Predicting children's academic achievement after the transition to first grade: A two-year longitudinal study. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32(2), 47-57. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2010.12.002>
- Brenner, C. A. (2022). Self-regulated learning, self-determination theory and teacher candidates' development of competency-based teaching practices. *Smart Learn. Environ.* 9, 3. <https://doi.org/10.1186/s40561-021-00184-5>
- Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (29.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni: Nicel, Nitel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.

- Denissen, J. J. A., Thomaes, S., & Bushman, B. J. (2018). Self-regulation and aggression: Aggression-provoking cues, individual differences, and self-control strategies. In D. de Ridder, M. Adriaanse, & K. Fujita (Eds.), *The Routledge International Handbook Of Self-Control In Health And Well-Being* (pp. 330–339). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Duckworth, K., Akerman, R., MacGregor, A., Salter, E. & Vorhaus, J. (2009). *Self regulated learning: a literature review*. London: Centre for Research on the Wider Benefits of Learning.
- Effeney, G., Carroll, A., & Bahr, N. (2013). Self-regulated learning: Key strategies and their sources in a sample of adolescent males. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 13, 58-74.
- Fitzgerald, S. M., Rumrill Jr, P. D., & Schenker, J. D. (2004). Correlational designs in rehabilitation research. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 20(2), 143-150.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., ve Hyun, H. H. (2012). *How To Design And Evaluate Research In Education* (7th Ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gömlüksiz, M. N. & Demiralp, D. (2012). Öğretmen adaylarının öz-düzenleyici öğrenme becerilerine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 777-795.
- Guhn M., Gadermann A. M., Almas A., Schonert-Reichl K. A. & Hertzman C. (2016). Associations of teacher-rated social, emotional, and cognitive development in kindergarten to self-reported wellbeing, peer relations, and academic test scores in middle childhood. *Early Childhood Research Quarterly*. 35, 76-84. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.12.027>
- Gülay, H. (2008). *5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölççeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gülay H. (2011). 5–6 yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(36), 1–10.
- Gülay Ogelman, H., Ersan, C. & Körükçü, Ö. (2015). Anne ve öğretmen ile olan ilişkilerin okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkilerini yordayıcı etkisinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 179-206.
- Gülay Ogelman, H. & Sonakın, E.N. (2020). Akran ilişkilerinin sosyal ve duygusal yeterlilik üzerindeki etkileri. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 9(4), 145-156.

- Gülay Ogelman, H., Toklu D. A., Kahveci D. & Akdoğan, S. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının bağımsız öğrenme davranışlarının sosyal konum değişkenleri üzerindeki yordayıcı etkilerinin incelenmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 170-184. <https://doi.org/10.34086/rteusbe.1118528>
- Green, V. A., Cillesen, A. H. N., Rechis, R., Patterson, M. M. & Hughes, J. M. (2008). Social problem solving and strategy use in young children, *The Journal of Genetic Psychology*, 169(1), 92-112.
- Jones, M., Alexander, J. M., & Estell, D. B. (2010). Homophily among peer groups members' perceived self-regulated learning. *The Journal of Experimental Education*, 78, 378-394. <https://doi.org/10.1080/00220970903548020>
- Jones, M. H., Estell, D. B., & Alexander, J. M. (2008). Friends, classmates, and self-regulated learning: Effects of peer discussions inside and outside the classroom. *Metacognition and Learning*, 3, 1-15.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Koçak, T. (2007) *İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin öğrenme stilleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Kopp, C. B. (1982). Antecedents of self-regulation: A developmental perspective. *Developmental Psychology*, 18, 199-214. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.18.2.199>
- Ladd, G. W. (1990). Having friends, keeping friends, making friends, and being liked by peers in the classroom: Predictors of children's early school adjustment? *Child Development*, 61, 1081-1100.
- Ladd, G. W., Kochenderfer, B. J., & Coleman, C. C. (1996). Friendship quality as a predictor of young children's early school adjustment. *Child Development*, 67(3), 1103-1118. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01785.x>
- Ladd, G. W., & Profilet, S. M. (1996). The child behavior scale: A teacher-report measure of young children's aggressive, withdrawn, and prosocial behaviors. *Developmental Psychology*, 32(6), 1008-1024. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.32.6.1008>
- Ladd, G. W., Kochenderfer, B. J. & Coleman, C. C. (1997). Classroom Peer Acceptance, Friendship and Victimization: Distinct Relational Systems That Contribute Uniquely to Children's School Adjustment?, *Child Development*, 6(69), 1181-1197. <https://doi.org/10.2307/1132300>

- Lakhani, P. K., Jain, K. & Chandel, P. K. (2017). School adjustment, motivation and academic achievement among students. *International Journal of Research in Social Sciences*, 7(10), 333-348.
- Leve, L. D., Fisher, P. A., & DeGarmo, D. S. (2007). Peer relations at school entry. *Merrill-Palmer Quarterly*, 53(4), 557-577. <https://doi.org/10.1353/mpq.2008.0003>
- Luczynski K.C. & Hanley G.P.(2013). Prevention of problem behavior by teaching functional communication and self-control skills to preschoolers. *Journal of Applied Behavior Analysis*. 46(2), 355–368. <https://doi.org/10.1002/jaba.44>
- Meyer, B., Haywood, N., Sachdev, D., & Faraday, S. (2008). What is independent learning and what are the benefits for students. *Department for Children, Schools and Families Research Report*, 51, 1-6.
- Moffitt, T. E., Arseneault, L., Belsky, D., Dickson, N., Hancox, R. J., Harrington, H., ... & Caspi, A. (2011). A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety. *Proceedings of the national Academy of Sciences*, 108(7), 2693-2698. <https://doi.org/10.1073/pnas.1010076108>
- Özcan, Ö. (2020). *Okul öncesi dönemde öz-düzenleme becerileri ve sosyo-dramatik oyun arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Özyürek, A., & Gürleyik, S. (2016). Anne babaların okul öncesi dönem çocukları ile etkileşimlerinde oyunun yeri. *Journal of International Social Research*, 9(42), 1283-1289.
- Panadero, E. (2017). A review of self-regulated learning: six models and four directions for research. *Front. Psychol.* 8, 422. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00422.
- Pazarbaşı, H., & Cantez, K. E. (2019). Anaokuluna devam eden 66 ayını doldurmuş çocukların öz düzenleme becerileri ile akran ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 267-283. <https://doi.org/10.21733/ibad.624687>
- Perren S., Stadelmann S., von Wyl A. & von Klitzing K. (2007). Pathways of behavioural and emotional symptoms in kindergarten children: what is the role of pro-social behaviour? *European Child & Adolescent Psychiatry*. 16(4), 209–14.
- Petrovska, S., Sivevska, D., & Cackov, O. (2013). Role of the game in the development of preschool child. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 92, 880-884. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.770>
- Rowley, S. J., Sellers, R. M., Chavous, T. M. & Smith, M. A. (1998). The relationship between racial identity and self-esteem in African American college and high school students.

Journal of Personality and Social Psychology, 74, 715-724.

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.74.3.715>

- Saraç, S., Abanoz, T., & Gülay Ogelman, H. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 2(3), 1-11. <https://doi.org/10.51503/gpd.847786>
- Saraç, S., Karakelle, S., & Whitebread, D. (2019). Okul öncesi çocuklar için bağımsız öğrenme davranışları ölçeği 3-5 (BÖD 3-5): Türkçe formu için geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elementary Education Online*, 18(3), 1093-1106.
- Saraç, S., & Gülay Ogelman, H. G. (2022). *Bağımsız öğrenen çocuklar*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics (Vol. 6)*. Boston, MA: Pearson, pp. 497-516.
- Tekin, H., & Koçyiğit, S. (2020). Öz düzenleme becerilerinin ilkökula hazırbulunuşluk üzerindeki etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), 1932-1945. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3928>
- Tuzcuoğlu, N., Azkeskin, K. E., Küsmüs, G. İ., & Cengiz, Ö. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile benlik algıları arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 607-623. <https://doi.org/10.21733/ibad.613920>
- Ural, G., Akduman, G. G., & Sarıbaş, M. Ş. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (83), 323-342.
- Whitebread, D., Anderson, H., Coltman, P., Page, C., Pasternak, D. P., & Mehta, S. (2005). Developing independent learning in the early years. *Education 3-13*, 33(1), 40-50. <https://doi.org/10.1080/03004270585200081>
- Whitebread, D., Basilio, M., Kuvalja, M., & Verma, M. (2012). The importance of play. University of Cambridge, *Toy Industries of Europe*. 3-48
- Whitebread, D., Coltman, P., Pasternak, D. P., Sangster, C., Grau, V., Bingham, S., Almeqdad, Q., & Demetriou, D. (2009). The development of two observational tools for assessing metacognition and self regulated learning in young children. *Metacognition and Learning*, 4(1), 63-85.
- Yıldırım, Z. (2022). *Oyun temelli öğrenmenin okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory Into Practice, College of Education*, 41(2), 64-70.
https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2
- Zimmerman, B. J. (2015). Self regulated learning: Theories, measures, and outcomes. (Ed. J. D. Wright). (p. 541-546). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.26060-1>